

STOCKHOLM GÖTEBORG BORÅS JÖNKÖPING HELSINGBORG

PRESSINFORMATION 2008-06-24

OMFATTANDE NY BEVISNING I RÄTANMÅLET

All den omfattande nya bevisningen som Tåssåsens sameby har åberopat i hovrätten tillåts. Detta är en mycket stor framgång för samebyn under målets handläggning. Förutsättningar finns nu för att samebyn skall kunna få en rättvis prövning av samernas vinterbetesrätt i Klövsjö- och Rätanområdet i Jämtlands län.

Nedan följer vidare den pressinformation som lämnades den 5 november 2007 i ärendet.

Vid eventuella frågor är ni välkomna att kontakta advokat Camilla Wikland på 031-10 76 11, 0733-66 40 90 alternativt på camilla.wikland@garde.se

Kontaktperson i samebyn är Olof T Johansson som nås på 070-216 38 24.

Gärde Wesslau Advokatbyrå

Lilla Torget 1

411 18 Göteborg

www.garde.se

PRESSINFORMATION 2007-11-05

NY BEVISNING – RENBETESRÄTT I HÄRJEDALEN OCH JÄMTLAND

Ny omfattande bevisning i hovrätten visar att samerna har renbetesrätt. Med bevisningen blir det också uppenbart att Härjedalsdomen, där samerna förlorade sin renbetesrätt, vilar på materiellt felaktig grund.

Inledning

År 1998 ansökte ett fyrtiotal fastighetsägare om stämning mot Tåssåsens sameby för att få fastställt att det saknades renbetesrätt på deras fastigheter i södra Jämtland (Rätanmålet). Tingsrätten biföll fastighetsägarnas talan och gjorde i sin dom omfattande hänvisningar till Hovrätten för Nedre Norrlands dom den 15 februari 2000 i mål nr T 58-96 där ett större antal samebyar förlorade sin renbetesrätt på ett antal fastigheter i Härjedalen (den s.k. Härjedalsdomen). Samebyn överklagade tingsrättens dom och för närvarande pågår handläggningen i Hovrätten för Nedre Norrland i mål T 879-05.

Tåssåsens sameby förde sin talan utan juridiskt ombud i tingsrätten, men efter en tids handläggning i hovrätten anlätades advokaterna Lars Melin och Camilla Wikland från Gärde Wesslau Advokatbyrå av samebyn.

Den 11 oktober 2007 gavs en mycket omfattande bevisuppgift in till hovrätten om totalt 52 sidor och **14 pärmar med skriftlig bevisning**. Stora delar av bevisuppgiften omfattade bevisning som tidigare inte åberopats av samebyn. Bland annat ett **sakkunnigutlåtande om totalt 77 sidor** av f.d. landsarkivarien Lars Rumar.

Lars Rumar har under 18 år varit chef för Landsarkivet i Östersund och dessutom under 10 år varit verksam som arkivarie vid Landsarkivet i Härnösand samt på Riksarkivet. Hans unika kunskaper om det norrländska arkivmaterialet gjorde bl.a. att han anlätades som historisk utredningssekreterare i den s.k. Gränsdragningskommissionen, vilken i början av 2006 avgav sitt betänkande SOU 2006:14, Samernas sedvanemarker. Lars Rumar har även åberopats som sakkunnigt vittne av samebyn.

Utöver Lars Rumars utlåtande har åberopats omfattande skriftlig dokumentation, både historisk dokumentation och handlingar från modernare tid samt ett antal vittnesförhör med såväl bofasta som renskötande samer. Därutöver har hänvisningar gjorts till SOU 2006:14, Samernas sedvanemarker.

Lars Rumars medverkan medför att samebyarna kan åberopa helt annan bevisning än i Härjedalsmålet samt bemöta fastighetsägarnas bevisning på ett mer ändamålsenligt sätt. Innehållet i Lars Rumars utlåtandet innebär att det står helt klart att **tingsrättens dom i Rätanmålet vilar på materiellt felaktiga uppgifter.**

Men den av samebyarna nu presenterade bevisningen får vidare konsekvenser än så. **Den innebär även att Härjedalsdomen vilar på en materiellt felaktig grund, vilket kan få stor betydelse för samtliga verksamma renskötare i Härjedalen.**

Lars Rumars sakkunnigutlåtande

Lars Rumar bemöter bl.a. i sitt utlåtande ett antal påståenden som fastighetsägarna i Rätanmålet och Härjedalsmålet gjort gällande och som domstolarna tidigare utgått ifrån.

För det första menar Lars Rumar att tesen att samerna kom till området på 1600-talet och sedan expanderade in på de bofastas områden, den s.k. framryckningsteorin, inte håller vid en närmare granskning. Det är minst lika troligt

att det var bofasta som gjorde intrång på samernas marker än omvänt under 17- och 1800-talen.

Regelsystemet i äldre tider var vacklande och motsägelsefullt. Det går därför inte att dra de slutsatser som fastighetsägarna gör. Det är t.ex. en direkt felaktighet att författningar mot "kringstrykande" lappar från 1700-talet gällde renskötande samer. De gällde istället "tiggerlappar".

Dåtidens avradsland medförde rätt till nyttjande för bönderna, men marken ägdes av kronan. Det har alltså aldrig varit frågan om någon äganderätt av marken för bönderna. Nyttjandet av avradslanden var koncentrerade till sommarhalvåret. På vintern fanns det gott om utrymme för renbete. Enligt fastighetsägarna var avradslanden väl avgränsade och noga bevakade, vilket starkt kan ifrågasättas.

Samerna kunde inte ta tillvara sina intressen vid avvittringen i Jämtland och Härjedalen. Att samerna genom skattefjällsbrevet 1841 gavs möjlighet att medverka i avvittringen av skattefjällen var närmast kosmetiskt för att kunna uppvisa att de blivit hörda.

I de statliga undersökningar som genomfördes 1880 underkändes i praktiken lantmätarnas avvittring av skattefjällen. Det konstaterades att de marker som "avsatts" för samerna var helt otillräckliga och att lantmätarna saknat kompetens att bedöma renskötselns behov.

Det omfattande lagstiftningsarbetet som bedrevs före och efter 1886 års renbeteslag förkastade tanken att renbetesfjällen fyllde renskötselns behov av mark för vinterbete. För att lösa problemet fastställdes sedvanerätten i lag. Detta beslut hade retroaktiv verkan på så sätt att klagomål över intrång på avvittrad mark inte automatiskt kan godtas som "protest". Det som var avgörande var istället om renbetet ägt rum på området som brukats "av ålder". Så förhåller det sig än idag.

Skäl till varför den nya bevisningen skall tillåtas av hovrätten

Huvudregeln i svensk rätt är att det inte är tillåtet att åberopa någon ny bevisning i hovrätten. Bevisningen skall dock tillåtas om part gör sannolikt att han inte kunnat åberopa beviset vid tingsrätten eller att han annars haft giltig ursäkt att göra det. Tåssåsens sameby har i sin bevisuppgift fört en omfattande argumentation för att den nya bevisningen skall tillåtas.

SOU 2006:14, Samernas sedvanemarker, har avgetts av Gränsdragningskommissionen efter det att tingsrätten meddelade sin dom. Samebyn har därför inte kunnat åberopa den bevisningen tidigare och den skall därför tillåtas av hovrätten.

När det gäller övrig bevisning gör Tåssåsens sameby gällande att bevisningen skall tillåtas av främst följande skäl.

För det första saknade samebyn juridiskt ombud i tingsrätten och kunde av den anledningen inte veta vilken bevisning som krävs för att kunna ta tillvara sin talan. Samebyn har **för det andra** i tingsrätten, under givna förutsättningar utan juridiskt ombud och historisk sakkunskap, gjort rimliga undersökningar. Eftersom samebyn saknade juridiskt ombud har tingsrätten **för det tredje** brustit i sin materiella processledning. **För det fjärde** är det, med beaktande av den bevisning som nu åberopats av samebyn, uppenbart att tingsrättens dom är materiellt felaktig. **Avslutningsvis** gör Tåssåsens sameby gällande att ett beslut om avvísning av bevisningen skulle kränka samebyns rätt enligt artikel 6 i Europakonventionen om en rättvis rättegång.

Tåssåsens sameby menar att bevisningen måste tillåtas av hovrätten.

Annars får inte samebyn en rättvis prövning av sin sak.

Följande dokument **bifogas**; Bevisuppgift, kompletterande bevisuppgift samt sakkunnigutlåtande av f.d. landsarkivarien Lars Rumar.

Vid eventuella frågor är ni välkomna att i första hand kontakta

Advokat Camilla Wikland på 031-10 76 11, 0733-66 40 90 alternativt på
camilla.wikland@garde.se

i andra hand

Advokat Lars Melin på 031-10 76 00 alternativt 0706-20 40 10.

F.d. landsarkivarien Lars Rumar nås på 08-13 35 41.

Kontaktperson i samebyn är Olof T Johansson som nås på 070-216 38 24.

Gärde Wesslau Advokatbyrå

Lilla Torget 1

411 18 Göteborg

www.garde.se